

พิมพ์ครั้งที่ 2
พฤศจิกายน 2552

การพัฒนาหลักสูตร รายวิชา Course Development

เรียบเรียงโดย

ผศ.ดร.สุราษฎร์ พรหมจันทร์

ภาควิชาครุศาสตร์ศรีองกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

พิมพ์ครั้งที่ 2
พฤศจิกายน 2552

การพัฒนาหลักสูตร รายวิชา Course Development

เรียบเรียงโดย

ผศ.ดร.สุราษฎร์ พรหมจันทร์

ภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

คำนำ

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเล่มนี้ ปรับปรุงจากตำราการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ซึ่งเขียนขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2531 เพื่อใช้ในการเรียนการสอนวิชา 203050 การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา (Course Development) เป็นวิชาในหมวดวิชาชีพ (Professional Course) ตามหลักสูตรครุศาสตร์-อุตสาหกรรมบัณฑิต คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

เนื่องจากเวลาที่จำกัด การปรับปรุงในครั้งนี้ จึงยังคงโครงสร้างหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ไว้อย่างเดิมแต่จะเรียบเรียงเนื้อหาที่คิดว่าอ่าน แล้วทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งโดย เจตนาแล้วต้องการให้ใช้เป็นตำราหลักในการเรียนการสอนวิชา 200351 และ 200341 การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา (Course Development) หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2546 และ พ.ศ. 2552 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ในตำราเล่มนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาทางทฤษฎี และตัวอย่างบางส่วนที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา เริ่มจากกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา เช่น การวิเคราะห์ หน่วยงาน การวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง การวิเคราะห์ความรู้ /ทักษะ ฯลฯ กระทั่ง การนำข้อมูลที่ได้มา สร้างวัตถุประสงค์ การสอน แผนบทเรียน การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรรายวิชาที่ได้พัฒนาขึ้น เนื้อหาหลายหัวข้อเรื่อง ได้เคยนำไปใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา และการเตรียมการเรียนการสอนแก่ครูประจำการมาแล้วหลายครั้ง และได้ปรับปรุงแก้ไขมาในระดับหนึ่ง ตำราเล่มนี้จึงน่าที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจใช้ประกอบในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา

อย่างไรก็ดี แม้ว่าผู้เขียนจะได้พยายามศึกษา ทบทวน และเรียบเรียง เนื้อหาในส่วนต่าง ๆ เป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่อาจมีส่วนขาดตกบกพร่องอยู่บ้างไม่มากนักน้อย จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับคำแนะนำจาก ผู้รู้ทั้งหลาย เพื่อที่จะได้ปรับปรุง "การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา" นี้ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

สุราษฎร์ พรหมจันทร์

พฤศจิกายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1	
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา	1
วัตถุประสงค์กับการเรียนการสอน	1
วัตถุประสงค์เป็นตัวกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอน	2
วัตถุประสงค์การสอนกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา	2
การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเป็นกระบวนการ	4
กระบวนการทางการศึกษากำหนดข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร	5
การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นเตรียมการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา	6
สรุปบทเรียน	9
คำถามท้ายบท	10
เอกสารอ้างอิง	10
บทที่ 2	
รายการที่กำหนดให้ในรายวิชา	11
ข้อมูลเบื้องต้นของหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ	11
การกำหนดโค้ดของรายวิชา	12
การกำหนดจำนวนหน่วยกิตของรายวิชา	14
คำอธิบายรายวิชา (Course Description)	15
สรุปบทเรียน	16
คำถามท้ายบท	17
เอกสารอ้างอิง	17
บทที่ 3	
สิ่งที่กำหนดให้ในรายวิชา	18
ความจำเป็นที่ต้องศึกษาความต้องการในงานอาชีพ	18
แนวทางในการศึกษาความต้องการในงานอาชีพ	19
ความจำเป็นที่ต้องมีการวิเคราะห์งาน	21
แนวทางในการศึกษาวิเคราะห์งาน	21
ข้อคำนึงถึงในการเขียน Task ของ Job ต่าง ๆ	24
การตรวจสอบ Task ของงานต่าง ๆ	25
สรุปบทเรียน	26
คำถามท้ายบท	26
เอกสารอ้างอิง	26

สารบัญ

(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การประเมินความสำคัญของ Task	27
ความจำเป็นที่ต้องมีการประเมินความสำคัญของ Task	27
เกณฑ์ต่าง ๆ ในการประเมินความสำคัญของ Task	27
การตัดสินใจเลือก Task เพื่อการเรียนการฝึก	30
ประโยชน์ของการพิจารณา Task ในประเด็นต่าง ๆ	32
สรุปบทเรียน	32
คำถามท้ายบท	33
เอกสารอ้างอิง	33
บทที่ 5 การวิเคราะห์ความสามารถในการทำงาน	34
ความจำเป็นที่ต้องทำ Task Analysis	34
ความหมายของความรู้และทักษะ	35
แนวทางในการศึกษาความรู้/ทักษะ	35
ลักษณะของการใช้ความรู้/ทักษะ	37
สรุปบทเรียน	40
คำถามท้ายบท	41
เอกสารอ้างอิง	41
บทที่ 6 การศึกษาวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง	42
ความจำเป็นที่ต้องศึกษาวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง	42
แนวทางในการศึกษารวบรวมหัวข้อเรื่องของวิชาต่าง ๆ	43
การประเมินความสำคัญของหัวข้อเรื่อง	44
แนวทางในการวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง	47
แนวทางในการวิเคราะห์ความรู้สำหรับ Main Elements	48
สรุปบทเรียน	52
คำถามท้ายบท	52
เอกสารอ้างอิง	52

สารบัญ

(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7 การศึกษาวิเคราะห์โปรแกรมที่สัมพันธ์กัน	53
ความหมายของโปรแกรมที่สัมพันธ์กัน (Related Program)	53
ลักษณะของโปรแกรมที่สัมพันธ์กัน	54
แนวทางในการวิเคราะห์ Related Program	55
ขั้นตอนและวิธีการวิเคราะห์ Related Program	57
สรุปบทเรียน	63
คำถามท้ายบท	64
เอกสารอ้างอิง	64
บทที่ 8 การศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้เรียน	65
ความจำเป็นที่ต้องศึกษาคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าเรียน	65
คุณสมบัติของผู้เรียนที่ต้องศึกษา	65
แนวทางการรวบรวมข้อมูลคุณสมบัติของผู้เรียน	68
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคุณสมบัติผู้เรียน	69
สรุปบทเรียน	71
คำถามท้ายบท	71
เอกสารอ้างอิง	71
บทที่ 9 การเขียนวัตถุประสงค์การสอน	72
ความหมายของวัตถุประสงค์การสอน	72
ส่วนประกอบของวัตถุประสงค์การสอน	72
ประเภทของวัตถุประสงค์การสอน	74
ระดับของวัตถุประสงค์การสอน	75
การเขียนวัตถุประสงค์ในระดับต่าง ๆ	78
การเขียนวัตถุประสงค์จาก Task/Topic Analysis	79
สรุปบทเรียน	82
คำถามท้ายบท	83
เอกสารอ้างอิง	83

สารบัญ

(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 10 การจัดและลำดับหน่วยบทเรียน	84
ความจำเป็นที่ต้องจัดและลำดับการเรียน Job/Topic	84
ลักษณะของการจัดและลำดับการเรียน Job/Topic	84
การใช้ Network Diagram ช่วยในการจัดลำดับ Job/Topic	85
การพิจารณา Job/Topic เพื่อการเรียนการสอน	88
ข้อคำนึงถึงในการจัดหน่วย (Unit) การสอน	90
การเขียนรายการสอนของ Course	91
สรุปบทเรียน	94
คำถามท้ายบท	94
เอกสารอ้างอิง	95
บทที่ 11 การจัดการเรียนการสอน	96
ความหมายของการจัดการเรียนการสอน	96
หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	96
การจัดการเรียนการสอนวิชาภาคทฤษฎี	98
การจัดการเรียนการสอนวิชาภาคปฏิบัติ	99
การจัดการเรียนการสอนวิชาประลอง	101
สรุปบทเรียน	102
คำถามท้ายบท	102
เอกสารอ้างอิง	103
บทที่ 12 การสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียน	104
ความจำเป็นที่ต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียน	104
สิ่งที่วัดและประเมินผลในการเรียนการสอน	104
เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการเรียนการสอน	105
คุณสมบัติที่สำคัญของเครื่องมือวัด	106
การสร้างเครื่องมือวัดผล	107
หลักการในการพิจารณาเกณฑ์การประเมินผลการเรียน	116
สรุปบทเรียน	117
คำถามท้ายบท	118
เอกสารอ้างอิง	118

สารบัญ

(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 13 การสร้างแผนบทเรียน (Lesson Plan)	119
องค์ประกอบสำคัญของแผนบทเรียน	119
วัตถุประสงค์การสอนในแผนบทเรียน	120
เนื้อหาวิชาในแผนบทเรียน	122
วิธีการจัดการเรียนการสอนในแผนบทเรียน	125
สื่อการเรียนการสอนในแผนบทเรียน	128
วิธีวัดและประเมินผลในแผนบทเรียน	130
สรุปบทเรียน	132
คำถามท้ายบท	133
เอกสารอ้างอิง	133
บทที่ 14 การใช้และประเมินผลหลักสูตรรายวิชา	134
ความจำเป็นในการทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรรายวิชา	134
สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรรายวิชาไปทดลองใช้	134
กิจกรรมในการทดลองใช้และประเมินผล	135
การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชา	138
สรุปบทเรียน	140
คำถามท้ายบท	141
เอกสารอ้างอิง	141
บทที่ 15 ขั้นตอนและวิธีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา	142
การวางแผนเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชา	142
การสร้างแผนดำเนินงาน (Gantt chart)	143
แบบฟอร์มต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูล	145
การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล	156
การสร้างแผนบทเรียน	156
การประเมินผลหลักสูตรรายวิชา	158
การปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรรายวิชา	159
สรุปบทเรียน	159
คำถามท้ายบท	160
เอกสารอ้างอิง	160

สารบัญ

(ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	161
อภิธานศัพท์	163